

Kolláth György: Sportmanek és mandarinok

(előadás-változat a 2014. 02. 21-én megjelent, népszabadságbeli cikk nyomán)

Máig emészthetetlen, hogy a stadion is egészségügyi intézmény. Tízmilliárdok folynak el - zömmel egyedileg - közpénzből ilyen-olyan sportcélokra. Egy vidéki sportklub, mely ifi focistákat nevel, mégis sikertelenül könyörgött felfelé 5 futball-labdáért. Szocsiban a magyar államfő félszegen, ülve köszöntötte a bevonuló sportolóinkat. Dr. Simicskó István államtitkár, a derék sportember a magyar csapattal való találkozáskor harci formagyakorlatokat mutatott be a mieink kínai edzőjének. Link duma, pártos taktikai súlypontozás / kézből etetve osztogatnak/, amúgy súlytalan jelenlét, bizarr mozgástér és szurkolói attitűd, hadipantomim, minipuvoár: szemléletes csokor „a” stratégiai sport-ágazatról.

A közhatalmi politika általában is győztes-vesztes jellegű „játékokkal” operál. Rendre veszít, majd tagadásba menekül. Amúgy a FIDESZ-nél a turulmadár is főnixmadár? Fel, támad!? Örömtűz vagy sunnyogás van: sportbeli eredmény, illetőleg kudarc esetén, a kettő között pedig „szerethető” kommunikáció. Szívecské, a labdarúgás a 46-ról a 76-ra csúszott vissza: ott, ahol kb. 200-an versengenek. Kabaréba illő bonmot: a magyar futball bajait két módon lehet eltüntetni. 1) az európai példa, azaz minőség, fair play, jó üzlet, a huligánok távoltartása. 2) a honi út, az ország lezüllesztése a foci szintjére.

Nem a sportszeretet a baj. Kellene legalább egy sikerágazat, mondjuk ez. De az nem stratégia, hogy részrehajlóan nyomnak bele ide-oda tengernyi közpénzt, lecserélik az elődöket, felrúgják, átírják a szabályokat, majd kiülnek a díszpáholyba. A korábbi, évtizedes stratégiát felejtősre vették, újon nem is ügyködnek. Begyepesedik a „játéktér”, (ön)korrekció kizárt.

Túlcentralizált, üresjáratba(n) is futtatott, pártosan belterjes ez a modell. Európai, polgári típusú modernizálásnak, külső kontrollnak, társadalmi jellegnek és legitimációnak, politikai semlegességnek, igazgatási szakértelemnek, ágazati érdemlegességnek híre-hamva sincs. /Azt se lehet tudni, hogy a MOB-hoz vagy az EMMI-hez kell-e fordulni. Válasz: a miniszterelnökséghez./ Korrekt állapot-felvétel /fehér könyv/ és valós monitoring híján, eszázadi reform-koncepció nélkül irányítanak, ami lecsupaszítva ennyi: avatnak és „sportfinanszíroznak”.

Mini sport-történelem ad háttérrel. Utoljára Gallov Rezső idejében, a 90-es években volt igényes, rendszerelvű sportvertikum. Előbb azt tutyi-mutyi, langyos víz, unalmas másodlagosság követte. Utána turbófokozatba szédülve ment fálnak - és majd' mindenki másnak - a következő (fideszes) kurzus. Tanulság lett volna az 1998-2002 közötti „sportkormányzás” baki parádéja: a halál csókja. Akkor és ott se ment előre ugyanis markánsan és tartósan a sport, ahol majomszeretettel bármit megtettek (volna) érte. Beigazolódott, ám hiába, hogy értően menedzselni és/vagy puszipajtásokkal pénzelni, dirigálni nem ugyanaz. Belebuktak tehát a legfőbb szenvedélyükbe.

Modern pályára a következő 6-8 évben sem állt a magyar sport. 2010 pedig a válság okán remélt értéktartó konszolidáció helyén - ha nem is fülke, de a kulcsszemélyek státusát tekintve - palota-forradalmat hozott. Tarvágás következett, erőszakolt megújítás, kényeztető kiváltságokkal és ködös nagyzórással. Demokratizálásnak, decentralizálásnak, deregulációnak,

deetatizálásának /értsd: államtalanításnak, autonómiának/, horizontális és vertikális kooperációnak utóbb, máig sincs nyoma: 3-5 magyar összehajol, így születnek testre szabott, alkalmi döntések. A légkör, az edzői stílus néha NB III. Fejnehéz, ott pedig eseti, felszínes, szlogenszerű az efféle kormányzás. Hatalmi és presztízsjellegű, külsőséges, és nem összehangoló. Ezt az irányítási módot rendszerhiba és személyi hiba együtt torzítja. A sportban önként vetjük alá magunkat (RESPECT) az egyetemes, földrészeken átnyúló szabályoknak. Aki erre nem képes vagy nem hajlandó, adhat bármit, outsider-ként kilöködik: nem számít fair játékosnak, komoly tényezőnek pályán vagy akárhol. Unortodox fair play biztosan nincsen. Ideig-óráig talán nem kérik számon a felelősséget: a büntetés kinevetés, megaláz(tat)ás, kudarc /1:8/. A ráfordítás és a hozadék viszonya, aránya dermesztő: kimagyarázhatatlan. Lassan senki nem tudja, nem érti már, hogy mi ez a fajta hungarikum sport: civil magánjóság vagy egy személy nonszensz passziója (főként, mindenekelőtt a futball), így egy drága kamu-közügy? Szembenézés az úzus egészét illethetné, ami félős, illetve túl kockázatos.

Nemrég, egy tudományos-szakmai tanácskozáson, ahová még nem brancsbeli is meghívást kaphat, bátortalan kijelentő módok járták óvatosan körül az állapotokat, a fejlesztéseket. A zöm bíráló helyett reménykedett, hogy mindebből majd csak kijön valami. Többnyire sport-szakágak, szövetségek reprezentánsai adták elő a feltételeket illető megközelítéseiket. Ám arról, hogy mi ma a törvényes helyzet köztestületnél, szövetségnél, mi a viszony a két csúcsszerv, a MOB és az államtitkárság között, avagy arról, hogy mi történjék egyrészt az alap-, másrészt a beteg sportágakkal, alig volt bátorság szólni. Arról hasonlóképpen, hogy az élsport és a mindenki sportjának romló viszonya, aránya miként, miből, kiknek is formálódjék. Beletörődés érződött: ez van. A prezentáló oktatók, menedzserek kis része elemzett tényszerűen, s vont le tudományos alapú, értékű következtetést.

Mosoly és süket csend övezte azt az igényt, hogy vajon a kiáramló milliók és milliárdok miféle szakmai bázison hasznosulnak (mint ahogy erre a vizeseknél van remény). Továbbá, hogy a szövetségek projektjei legfelül szintézisbe jutnak-e egy magasabb cél, tartalom és egység javára, szolgálatában. Nem!

Ugyan már, vont vállat több aktor: erre ma igény, de megfelelő szellemi kapacitás sincs. Nincs ma a magyar testkultúrának stratégiai kultúrmérnöke (mint volt pl. Klebersberg Kuno, Mező Ferenc, Frenkl Róbert). Na és, majd csak lesz valahogy, addig is virítsák a lóvét. Nem állítható, hogy feleslegesen, az sem, hogy csak rossz helyekre áramlik a pénz. De ilyen, (sport)baráti alapon, ennyire könnyen odafent - és csakis ott - forráshoz jutni tán csak a Kelet krózus államaiban, ill. mandarinjainál lehet. Ugyanez itthon a sportbeli csalás-ámítás törvény által nem tiltott (?) formája. Bornírt ellenpont, focigrafiti: Viktor! Megettétek az almát, nekünk csak a Felcsutka maradt.

Az ókori olimpiákon az atléták és edzőik Zeusz Horkiosz (Esküvédő) szobra előtt, egy széttépett vadkan vérző testrészein állva tettek esküt, hogy nem csalnak. A darabokra szaggatott vadkan azt jelképezte, hogy hasonlóképpen járnak az esküszegők. Kéri ma valaki a vadkan-kompetenciát?